

A XIII. Országos Katolikus Nagygyűlés.

Az első két nap eseményeinek egymásra torló képét igyekeznek megfesteni alább a *Nemzeti Újság*, melynek hasábjain, ime, sorra vonulnak fel a súlyosabbnál-súlyosabb beszédek, mind valamennyien világító fáklyái a küzdő és szenvedő magyarság szomorú jelenének, de biz-

tató jövőjének. A Nagygyűlés méltatásával lapunk más helyén is foglalkozunk, itt csak rámutatunk a munka nagy méretére és a várható eredmények gazdagságára, melyek sorában a tettek katolicizmusának sorompóba állítása a legértékesebb.

Vasárnap.

Az I. nyilvános ülés.

A nuncius a pápa üzenetét tolmácsolta a magyarokhoz. — Gróf Zichy János a liberalizmus ellen. Prahászka a keresztény nemzeti kultúráról.

A Katolikus Nagygyűlés második napjának leg-hatalmasabb részlete, a katolikus egység, erő, gondolat és munkaakarási átmelegítő, nagyszerű megnyilvánulása volt az első nyilvános ülés, mely a Vigadóban folyt le. A fényes, meleg színekben hullámzó terem minden zegér-zugát megtöltötte a közönség, melynek soraiban ott volt katolikus életünk minden notabilitása s az ország minden katolikus vidékének képviselője. Az emelvényen foglaltak helyet:

Csernoch János bíboros-hercegsprímás, Szmeccsányi Lajos egri, Várady L. Árpád kalocsai érsek, Prahászka Ottokár, Radnay Farkas, gróf Mikes János, gróf Batthyány Vilmos, Felszer Antal, Miklóssy István, Novák István, Rott Nándor, Hanauer István püspökök, Bárdos Remig pannonhalmi főpápa, Békefi Remig zirci apát, Zadravecz István tábori püspök, Horváth Győző kalocsai segédpüspök, Rakovszky István, a nemzetgyűlés elnöke, gróf Teleki Pál, Rubinek Gyula, Ferdinándy Gyula, gróf Csáky Imre, Haller István, Vass József, Bleyer Jakab miniszterek, Tóry Gusztáv, a Kuria elnöke, Huszár Károly, Simonyi-Semadam Sándor, gróf Apponyi Albert, gróf Cziráky Antal, gróf Széchenyi Miklós, gróf Karátszonyi Jenő, gróf Széchenyi Emil, gróf Samssich Béla; Hanuy Ferenc és Rejtő Sándor rektorok, báró Skerlecz Iván, Vörös László, Szinnyei-Merse József, Csizsárik János, Kollányi Ferenc jáki apát, Lepold Antal, Breyer István, Siegescu József, Dedek-Crescens Lajos pápai prelátusok, Mészáros János általános érseki helynök, Nagy János, Steuer György, Ruffy Pál államtitkárok, báró Barkóczy Sándor, Zsembery István főispán; Mattyasovszky György, Kriston Endre és Révay Tibor érseki irodalgazdák, Rottenbiller Fülöp, Steinercker István, Bangha Béla, Thuróczy Kornél és Singer Kornél, Concha Győző, Bársony János, Kiss János, Timon Ákos, Reiner János, Tóthózy Béla, Caetler Jenő egy. tanárok, Turi Béla, Gunda Jenő, Frühwirth Mátyás, Bartos János, Erődy-Harrach Géza, Kirchner Béla udvari tanácsosok, Bonitz Ferenc és Angeli Róbert min. tanácsosok, herceg Hohenlohe Egon, báró Vécsey Aurél, Kelemen Béla volt főispán, Dzsida Ottó, Balázsovics Oszkár, Bayer Dezső svéd főkonzul, gróf Zichy Jenőné, őrnagy Pallavicini Edéné, herceg Hohenlohe Klodvigné, gróf Zichy Rafaélné, Szegedi-Maszák Aladárné, Tabódy Jenőné, Schlachta Margit képviselő, Farkas Edit, Somtagh Jenőné, gróf Majláth Györgyné és sokan mások.

Feltűnést keltő, örömdetes látvány volt, hogy Kutafalvy Miklós államtitkár vezetésével nagy nehézségek árán eljött a nagygyűlésre a megszállt rutén vidékek lakosságának egy küldöttsége is. Tizenegy óra után néhány perccel a közönség lelkes éljenése közben érkezett meg József főherceg, Augustia főhercegné és Zsófia főhercegnével, majd Horthy Miklós kormányzó főméltósága felesége, végül Msgr. Lorenzo Schioppa, a pápa követe. — Az Egyetemi Énekkarok intonálták a Himnuszot, majd a szóközi asztalhoz lépett gróf Zichy János, az Orsz. Katolikus Szövetség elnöke.

Gróf Zichy János megnyitója.

— Dicsértessék a Jézus Krisztus! (Mindörökké Amen!) Igen tisztelt Katolikus Nagygyűlés! Hódolatteljes tisztelettel üdvözlöm Szentséges Atyánkat.

A pápa üzenete: „a magyar nem legyőzött nép“.

Schioppa nuncius beszéde.

Schioppa nuncius érdekes, finom kis alakja lápett most a szóközi asztalhoz. A közönség lelkesen, sokáig tapsolta a főpapot. A nuncius hazája muzsikalás nyelven mondta el beszédét, melyet dr. Hindy Zoltán fordított magyarra.

— Mélyen tisztelt Katolikus Nagygyűlés! Mikor ebbe a terembe léptem és a nagyszámú, lelkes közönségen végigtekintettem, első gondolatom az volt, hogy a magyar nép nem legyőzött nép!

— Elvették tőletek az ágyut, a hadihajót, elragadták tőletek a földet és a kenyeret, elvették kincseiteket, el az élet forrásait, de mindezek ellenére megmaradt számotokra egy hatalom, egy mérhetetlen értékű kincs: megma-

radt hitetek. Ez tett benneteket nagygyá a dicsőséges múltban, ez erősít meg a jelen válságos óráiban. Ez nyújt reményt kedvező, nagy, boldog jövőtökre és ennek a reménynek meg kell valósulnia. Hat hosszú esztendeje már, hogy csend borult katolikus nagygyűléseitek kapujára, ma ezek a kapuk feltárnak és azok között a szavak között, melyek elhangzanak, ez alkalommal halljátok a Szentatya szavát, ki az ő képviselője által szólal meg. Ő küldött hozzátok és értetek küldött, hogy a titek legyen. Szentatyánk ma az én ajkaimmal szól hozzátok és ezt üzeni nektek, magyar katolikusoknak:

— Hosszu, gondterhes esztendő után imát összeült — a területileg, fájdalom, oly megfogható — Magyarország katolikus közönsége, hogy megtárgyalja mindazokat a kérdéseket, amelyek érdeklik; hogy tanuvallomást tegyen hitéről és viszszaállítást vetve a múltba, levonja a következtetéseket a jövőre. A hat esztendeje tartó világháború minden szenvedésével, a destruktív uralom minden iszonyatával és a forradalom nyomában Magyarország java részének idegenek által való megszállása: ezek a gyászos és fájdalmas események töltik be azt az időköz, amely miniket utolsó katolikus nagygyűléstől elválaszt. Ha valaki azt kérdezné, hogy mindezek közül mi volt az, ami legjobban sújtotta a nemzetet, azt felelném: a destruktív szellem merénylete. (Élénk helyeslés és taps.)

— Ma a győző államok alapjai is inognak, azoké az államoké, amelyek magukat erős Rómának képzelik. A világ hasonlít nagy temetőhöz, amelyben még a feltámadás reménye is elenyészni látszik. Es itt nagy megnagyváram, hogy Magyarország volt az első, amely nemcsak felismerte, de ki is mondta, hogy az újjászületés csak Krisztusban történhetik. (Élénk eljenzés.) Ne csodálkozzék azon senki, hogy annyi viszontagság után azonnal megtalálni nem tudjuk. Ne felejtjük el, hogy katasztrófák egész sorozata áll mögöttünk! Most még azt hisszük, hogy temetőkből egyszerre virágos kerteket lehet alkotni. Pedig ez lehetetlen. Az emberiség kisiklott mentálisan kell előbb visszatérnie oda, ahonnan ki-zökkent és csak akkor remélhetjük azt, hogy munkánk eredményes lesz.

Ki kell pusztítanunk a destruktív szellemet.

— Ne méltóztassék azt gondolni, hogy a vörös uralom leverésével, a bűnösök megbüntetésével elenyészett a destruktív szellem is. A vörös uralom, a terrorfluk, a népbiztosok csak jelenségei, tünetei voltak annak az irányzatnak, amelyet a szabados szellem honosított meg a lelkekben és amely szellem — őszintén kimondom — a beteg liberalizmus nevelt nagygyá. (Élénk eljenzés és taps.) Főfeladatunk tehát, Tisztelt Katolikus Nagygyűlés, hogy a destruktív szellemet csirjában elpusztítsuk, mert mindaddig, amíg ez meg nem történik, produktív munkát végezni lehetetlenség.

— A cél, melyet magunk elé kitűztünk, oly magasán áll, hogy sokáig kell céloznunk, amíg beletalálunk a célpontba. *Sursum corda!* Ez a nemzet, amelynek egész élete kálváriajárás volt, amely kibirta a tatárjárást, a törökhódoltságot, az abszolutizmus elnyomását, el fogja bírni, ha akarja, a világháború következményeit is. Fel a szívekkel! Tegyük szent fogadalmat, hogy nemcsak hirdetni fogjuk a keresztény Magyarországot, hanem valódi *Regnum Marianumot* fogunk alkotni. (Lelkes eljenzés és taps.) Tegyük szent fogadalmat, hogy ki fogjuk küszöbölni az idegen szellemet, amely most köztünk pusztít. Egy nemzet, amely imádkozni tud, nem hal meg soha. Ettől a meggyőződéstől áthatva, nyitom meg a XIII. Katolikus nagygyűlést.

radt hitetek. Ez tett benneteket nagygyá a dicsőséges múltban, ez erősít meg a jelen válságos óráiban. Ez nyújt reményt kedvező, nagy, boldog jövőtökre és ennek a reménynek meg kell valósulnia. Hat hosszú esztendeje már, hogy csend borult katolikus nagygyűléseitek kapujára, ma ezek a kapuk feltárnak és azok között a szavak között, melyek elhangzanak, ez alkalommal halljátok a Szentatya szavát, ki az ő képviselője által szólal meg. Ő küldött hozzátok és értetek küldött, hogy a titek legyen. Szentatyánk ma az én ajkaimmal szól hozzátok és ezt üzeni nektek, magyar katolikusoknak:

Né legyen urrá lelketeken a fájdalom, ne keserítse el szíveteket a bánat, ne kösse puszba tetterőtöket a balsors, emeljétek

lelketeket az Urhoz, aki lesújt és fölemel, aki büntet és megbocsát, aki a nemzeteknek megadta, hogy új erőre kapjanak. Benne lássátok a ti megváltástokat, a ti szabadulástokat. Emlékezzetek meg arról, hogy hatalmas közbefjárótok Nála Magyarország Nagyasszonya, a Megváltóisten Anyja.

— Fel a szívekkel! Ügyetek jobbrafordultát Istentől várjátok, de készítsétek azt elő érénnyel, tiszta léttel, önzetlen felebaráti szeretettel, amely különös gonddal karolja fel szenvedő testvéreiteket, és amely képes legyen megbocsátani még a legádázabb ellenségnek is. Készítsétek elő odaadó vallásos kegyelettel, amely elsősorban abban áll, hogy senki ne legyen hanyag egyéni, családi és honpolgári kötelességeinek teljesítésében.

— Magasztosuljon tetterővé a jobb sors utáni vágy és nyilatkozzék meg tudatos engedelmségben a tekintéllyel, teljes, szilárd, megbonthatatlan egyetértésben egymással szemben. Senki ne szegüljön ellen a felebbvalóknak, különösen azon buzzgó és fenkölt püspöki kar rendelkezéseinek, melynek itt a nyilvánosság előtt rovom le nagyrebecsülésem, tiszteletem, testvéri szeretetem adóját. Senki se hagyja el azt a zászlót, amelyre hűséget esküdt; senki se akarja saját egyéni szándékát érvényesíteni avval a legfelsőbb tervvel szemben, amelyet szabad elhatározással választott és fogadott el a többség az eljárás zsinórmértékeül. Az igazság szava az a régi közmondás, hogy „Az egységben az erő!“ — Mielőtt az Üdvözítő elhagyta ezt a földet, még utoljára magasztos imában fordult mennyei Atyjához: „... ut unum sint!“ Add meg Atyám, hogy azok, akik Benned bíznak, egyé legyének.

— Magyar Katolikusok! Zárjátok szívetekbe isteni Üdvözítőnk bucsuimáját; az ő isteni szívének ez a mélyes vágya legyen a Ti imádságtok, mondjátok naponként övele a Ti Atyátoknak, aki a mennyeiben van: Add, hogy egységben maradjunk, add, hogy összetartsunk. Ezzel az imával induljatok az egységes, tervszerű munkára. Szüntessetek meg minden szét-huzást, amely ezt az egységet fenyegeti, adjátok fel az egyéni érvényesülés gondolatát, ha ez az egységet veszélyezteti. Nem gyávaság ez a jelen körülmények között, hanem hősiesség nagylelkűség. Tiporjatok le magatokban minden szenvedélyt, mely kikezdi az összetartást. Egyetlen mély, szenvedélyes, lelkes vágyatok legyen: Istenért, Hazáért, az Anyaszentegyházért. Aldozzátok fel magatok az oltárért, a házi tüzhely szentélyéért. Igazi hősiesség és áldozatkészség gyermeke; nektek pedig hősieknek kell lennetek, hogy megmentsétek hiteteket, hazátokat. — Munkára fel, katolikus testvéreim! Bizva Istenben, az erényben és az összetartásban. Ez az, amit nektek Szentatyátok üzen.

— Ti, akik a pápa képviselőjét, mikor először vonult be ebbe az elragadóan szép városba, olyan melegen, olyan szívesen fogadtátok, hogy annak emlékét örök emlékképpen őrzöm szívémben, ti, akik annyiszor mutattátok meg, mennyire ragaszkodtok Krisztus helytartójához, ti, akik hiteteket, bazátokat akartátok megmenteni, ti, tudom, engedelmes lélekkel fogadjátok Szentatyátok szavát, amelylyel Istenbe vetett bizalomra, egységes összetartó munkára szólít fel benneteket.

— És én nemcsak remélem, hanem biztosan tudom, hogyha elfogadjátok ezt az atyai szót, lelketek Főpásztorának, Atyátoknak szavát, aki benneteket szenvedő gyermekei, a leggyengédebb szeretettel karol fel; ennek a szózatnak hű megtartása meg hozza nektek a békét, a boldogulást és azt a nagyságot, amelyet óhajtok, és amelyet meg is érdemelték.

— Ebben a reményben és ebben a szívémben élő forró kívánsággal adom reátok, családótokra, ezen nagygyűlés munkájára Szentatyánk XV. Benedek nevében az apostoli áldást.

A beszéd felolvasása után a közönség percekig ünnepelte a nunciust és felállással fejezte ki tiszteletét. Öszentsége követe iránt, majd térdenállva fogadta a nuncius apostoli áldását.

Dr. Ernszt Sándor a pápaságról.

Dr. Ernszt Sándor pápai prelátnak mondott ezután nagyhatású beszédét a tekintélyről. Beszédének gondolatmenete ez volt:

— Tisztelt Nagygyűlés! A világtörténelmi események mindig szörnyű vérbe és könnybe kerültek. Óriási birodalmak inogtak meg és hevernek romokban. És hogyha nézem, látom, hogy az anyaszentegyház maga is miként küzdök, miként tűr és szenved itt a Kárpátok alatt is és a külföldön is. A német parlamentben jelenleg 168 olyan képviselő van, aki kijelentette, hogy neki a valláshoz semmi köze. Angliában 5130 páholy van 327.000 szabadkőmívessel, az északamerikai Egyesült Államokban 15.825 páholy van 2.086.000 szabadkőmívessel. Vajjon mit mond ehhez a pápa? Olyan idő ez, mint mikor régen Szent Jeromos meghallotta, hogy Alarik betört gójaival Rómába és forró könyveket sirt és azt hitte, hogy vége lesz a világnak. Olyan ez, mint amikor Calixtus pápa 80 éves korában a kereszténységért való gondjában minden erejével támogatta a ő kedvenőt, Hunyadi Jánost, aki megállította Mohamedet Belgrád falainál, aminek az emlékére elrendelte a pápa a déli harangszót, ami még most is kong az egész világon. Olyan ez, mint mikor VI. Pius látván, hogy közeledik a halála, így imádkozott: „Ó Istenem, milyen körülmények között hagyom én az Egyházat?” Ilyen gondok neheznek a mostani pápa, XV. Benedek vállaira is. (Lelkes éljenzés.)

Az okok, melyek ezt a rettenetes hanyatlást okozták, szellemi okok. Kimondta a világ a népek szuverenitását, az általános választójogot, az egyenlőséget, holott nincs egyenlőség, nincs egyenlő kötelességeljesítés, mincsnek egybehangzó individuáriumok a földön.

Megtagdadják Róma tekintélyét. Gazdasági tekintetben kapitalizmus van, amely hatalmába kerítette az országokat. De ma már a legnagyobb birodalomnak miniszterelnöke azt mondja, hogy az Egyháznak nagyobb befolyása legyen, mint eddig volt. (Élénk éljenzés.) Népszövetséget akarunk ma, ahol a japánok döntik el, hogy a németek, akik Európát alakították és a magyarok, a kereszténység védői benne legyenek-e a népszövetségben. De ha a pápa akarja Rómában megteremtteni a népszövetséget, akkor még milliók és százmilliók fognak hallgatni az ő szavára. (Élénk éljenzés és taps.)

Prohászka: „a magyarság lelke a keresztény nemzeti kultúra”.

Most Prohászka Ottokár püspök lépett az emelvényre. Az egybegyűlt tizezrek szünni nem akaró éljenzéssel és tapsal köszöntik a katolicizmus harcos szónokát. Az ünneplés zajának lecsillapulásával megszólal Prohászka és halott csendben kezdi meg beszédjét.

Ami több volt Mohinál, Mohácsnál.

Mélyen tisztelt Katolikus Nagygyűlés! Tavaly Magyarország és vele együtt az egész magyar nemzeti keresztény kultúra óriási megpróbáltatás elé került: Ott állott sirja szélén. Némelyek Mohinál, mások Mohácsnál használták össze ezt a katasztrófát. Egyik hasonlat sem találó, mert ez sokkal több volt Mohinál és Mohácsnál, ez végveszedelme volt a magyar keresztény nemzeti kultúrának és Magyarországnak, ez nemzettagadás, hittagadás, eszmények tagadása volt, ez a magyar sirtatevés, a magyar szellemi és lelki kultúra temetése akart lenni! Ebből a megpróbáltatásból annál erősebben sarjadt ki a magyar nemzeti élni akarás, valami hatalmas láz, szenvedélyes szerelem, valami, ami a vörös tébollyal szemben nemcsak kijózanodás, hanem égre törő nemzeti lelkesülés is, úgy hogy az ember azt mondja: Uram! — hogy feltámadtunk, hogy talpraálltunk, köszönjük Neked!

A magyarság lelke a keresztény nemzeti kultúra! Mi az a kultúra? A kultúra a vallási, az erkölcsi, a művészeti, a kedélyi, a történelmi, a gazdasági, a háztartási életnek valamiféle típusa és alakja. A nemzeti kultúra az a meglátás, az a világnézet, az az értékelés, az az erkölcsi világ, az az érzés, az a hagyomány, az a szeretet, amely magyar és keresztény, amely magyar és nem nemzetközi, amely keresztény és nem hitetlen! (Élénk éljenzés.)

— A kereszténység, a keresztény nemzeti kultúra azonban nemcsak antiszemizmus. Nem! A mi kereszténységünk, ismételem, nem az antiszemizmusban merül ki. Az antiszemizmus, az tulajdonképpen nacionalizmus, megérthető reakció, de ebből a reakcióból nem élhetünk, a nemzetek létebből, eszményekből élnek, a nemzetek az erős akarat forrásaiból merítenek, az antiszemizmus pedig az elkeseredettség, az a nacionalizmus, amely a maga elszigeteltségében sem a keresztény nemzeti kultúra kifejezése, hanem valami járulékos, valami megérthető vonás. Nekünk, keresztény nemzeti kultúra kell, amit rengeteg veszély fenyegetett és fenyeget most is. Nem a zsidó fenyegette azt régen, fenyegette a materializmus, fenyegette a rossz filozófia, fenyegette később a szocializmus, a szovjeturalom és csak természetes, hogy ezekben a zürzavaros időkben Izrael nyomorult és degenerált népe möhön hálzótt potykák után a zavarosban. (Lelkes éljenzés és taps.)

Néhány hónappal ezelőtt bevonult a pápa követe Berlinbe a brandenburgi kapun és a szocialista államfő hódolatát fejezte ki a főpap előtt. Valamikor Párisból elküldték a pápa követét. Az idén májusban 160 szenátor, 73 püspök és 43 kardinális 23.000 francia jelenlétében a pápa felémelte az orléanszi szüzet a szentek közé. Huga is visszakeri pápai követét és milyen gyönyörű októberi napon vártuk mi is a pápai nunciust itt a Dunaparton. Adja Isten, hogy az ideküldött pápai követnek is rendkívül szerepe legyen a világtörténelemben. (Viharos éljenzés és taps.)

Bernolák Nándor a magyar gyermekvédelem feladatairól.

Dr. Bernolák Nándor nemzetgyűlési képviselő ezután a gyermekvédelem fontosságáról és kiépítésének módjáról beszélt. — A nagy katasztrófát követő erkölcsi zűllés legkétségbeejtőbb szimptomája, mondotta egyebek közt, hogy a gyermekek kriminalitása folyton emelkedik. A megcsontított Magyarország minden emberére szükség van, mert a nemzet erejének ősforrása az ember, az egyén. Minden egyes veszendőnek indult, örvénybe sodródott gyermekben is örök érték van, amit menteni kell. Milyen könnyelműséggel játszották ki az ifjúságot a destruktív szellemi vezéreink, akik nagyon jól ki tudták használni az ifjúságot, hogy rajtuk keresztül romba dönték az országot. (Taps.)

— A magyar kormány és társadalom az utolsó évtizedekben komoly lépést tett a gyermekvédelem terén. Sajnosan kell megállapítanunk mégis, hogy az állami gyermekvédelem csődöt mondott. Az intézmény életképtelensége nem volt kétséges többé, mikor az Egyház befolyását nem engedték bekapcsolódni. (Élénk helyeslés.) Résen kell lennünk, hogy ahová behatolt a katolikus szellem, ott az többé vissza ne felejtessék. Nem szabad előfordulni annak, hogy a fogházakban továbbra is egyvívé zárják a gyermekeket a megrögzött gonosztevőkkel. Részt kell venni ebben a munkában a tanítóknak, papoknak és az egész társadalomnak. Hivatkozik egyes külföldi gyermekintézetek eredményére. Elismeréssel van minden belföldi intézmény iránt, de szükség van bizonyos koncentrációra, egységes nézőpontra, az erők megfelelő csoportosítására és megosztására.

Üdvözlések.

A nagyhatású felszólalások után a nagygyűlés hódoló távirattal üdvözölte XV. Benedek pápát és Horthy Miklós kormányzót.

A liberálizmus bünei.

— Ezelőtt ötven-hatvan évvel pedig jött a liberalizmus, az a sajátos, hibás és beteg liberalizmus, amelynek kalapja alatt elfért keresztény és zsidó egyaránt. Ez a liberalizmus szertelocsolta a maga mérgét az egész országra, elsősorban a katolikus egyházra, mert aki rendet akar bontani, annak elsősorban a tekintély előtényezőjét, a katolikus Egyházat kell valamiképpen megrendítenie. Letörni nem bírták, hát rátröccsentették a piszok mérgét a tudományra, a művészetre, a színházra, mindenre. S mi lett ennek a következménye? Az lett, hogy a magyar nemzetet valószínű idegenkedés szállta meg saját géniusza, saját kultúrája, nemzeti öntudata iránt.

Keresztény magyarok! — embereljétek meg magatokat, lássátok, ott a galileistáknak, a szabadkőműveseknek más az irányzatuk, más az irodalmuk. A miénk Petőfi, Vörösmarty, Arany, Gárdonyi, Herczeg. Az ő irodalmuk Molnár Ferenc. Az ő irodalmuk, a Földszőlő alapítója, a malacságok mentora, Heltai, Szomori Dezso és társai. (Nagy tetszés.) Nekik még a történelmük is más! Azt hirdetik, hogy a mi történelmünkben a nagyok és dicsők voltaképpen kapabetyarok, vagy várbán lakó zsiványok csupán. Felfedezték, hogy a magyar történelem csak népnepyzás. De most jön a mentor, a szociológiai tudomány a XX. század, a Galilei Kör zászlaja alatt. Az a szociológiai tudomány, amely kisajátította magának Ady Endrét, akiről tudom, hogy fajmagyar költő volt, de a lelke galilei-zsidó-szerűm volt beoltva. (Élénk helyeslés.)

A magyarság ébredése.

Testvéreim! Nekünk önértékes magyaroknak és egész keresztényeknek kell lennünk. Ezután nemcsak ébrednünk kell, hanem ki is kell tartanunk, mert hála Istennek, a magyarság felébredt, glóriás fény jelzi ezt a felébredést: a nemzeti hadsereg kardja Horthy Miklós! (Lelkes, nagy éljenzés.) Meg kell fogadnunk, füstelt Kongresszus, Pázmány Péternek a szavait, aki azt írja: „Akarom, hogy ezt a kevés magyarságot jobb időre tartanók, ki tudja, talán Isten könyörűl romlott Hazánkon is és ellenségeink ellen megment”. Az erős nemzeti érzést akarom az egész vonalon beolítani. A magyar nemzeti hadsereg tisztjei ne beszéljenek németül, a magyar főnemesség gyermekei először ne angolul, franciául tanuljanak, hanem magyarul. (Zajos helyeslés és taps.)

Nem vagyunk, nem lehetünk eléggé soványosok, tehát soha! A keresztény nemzeti kurzusba az egész kereszténység: katolikusok és protestánsok álljanak bele. Dolgozni, tanulni, szeretni nagyobb hittel munkálkodni, vért izzadva és verejtékezzve szeretni! Testvéreim! ez a mi programunk. A magyar kormány, csonka országunknak ez a bástyája még vízőzön felett uszik, de már apad a víz, már a szivárvány színesedik valahol, már lá-

tom a galambot, csőrében az olajfaággal, a boldogulás ágával. Higyjünk, dolgozzunk, bizzunk és szeressünk, lesz tavasz, lesz élet, lesz magyar kereszténység, lesz keresztény magyarság!

Prohászka zárószavait a hallgatóság viharos éljenzéssel és percekig tartó tapsal fogadta. A kormány tagjai és a megjelent előkelőségek egymásután üdvözölték a nagy szónokot. Prohászka Ottokár gondolatainak hangulatában az első nyilvános ülés véget ért.

Százezer hívő az ünnepi körmenetben.

Régen elszokott a pompázó körmenetektől a budapestiek szeme, az Eucharisztikus körmenet pedig pompás és színes volt, de még is a benső meghatottságban volt az igazi pompája annak a körmenetnek, mely tegnap tett tanubizonyosságot a magyar katolicizmus soha ki nem alvó hite mellett. Templomi zászlók végtelen sorozata a beláthatatlan menetben, színes szalagokkal körülropkodott cimerek és feliratok, fehérruhás leányok, apácák hosszú sorának fehér főkötői, virágok és égő gyertyák s végül az egyházi pompa a szentség körül, — mindez feledhetetlen látvány volt a vasárnapi események sorozatában. A méreteiben imponáns körmenet sok százezer ember részvételével folyt le, végig a menet mellett az uttesteken pedig a nézők ezrei álltak sorfalat. A keresztényszociális pártszervezetek is kivonultak zászlaik alatt, ott voltak a főiskolai hallgatók, cserkészek, postások is testületileg s már három óra előtt gyülekeztek a Ferenciek-terét környező utcákban, külön az egyes kerületek szervezetei, az iskolák, plebániák egyházközségek, úgy hogy csakhamar beláthatatlan távolságokra feketéllett az ut a résztvevők tömegétől.

Röviddel utóbb nyolcas sorokba állottak föl az egyes csoportok és a beláthatatlan tömeg ünnepies komolysággal megindult pontban három órakor a menetet a Ferenciek-terérről a Kossuth Lajos-utcán, Károly-köruton és Vilmos császár-uton át a Bazilikához.

A menet élén egy szakasz Zrinyi-sisakos, díszruhás lovasrendőr haladt, majd a nemzeti hadsereg zenekara következett, utánuk végelethatatlan sorokban a cserkészcsapatok, a leány- és férfiskolák növendékei, a különböző női- és férfigyűlések, kongregációk, plebániák és egyházközségek, keresztény pártszervezetek, melyek a legnagyobb tömeget szolgáltatották, következtek külön-külön. Utánuk a Katolikus Népszövetség, a Központi Oltáregyesület, a Szociális Missziótársulat csoportjai saját zászlóik alatt. A menet közepén a postások zenekara haladt, majd a férfi és női szerzetesrendek, a világi klérus, a főpapság, majd Lorenzo Schioppa nunciusz hermelines érseki talárban lépkedett közvetlenül a baldachin előtt, mely alatt az Oltárszentséget Csernoch János bíboros-hercegprímás vitte. A menetet az egyetemi ifjúság sorai zárták be.

A menet vége még meg sem mozdult a Kigyótérről, amikor az eleje már a Bazilikához ért, ahol Mihályi Lajos rendőrfelügyelő tartotta fenn a rendet. A templomba, melynek lépcsőjén cserkészek és Horthy-sapkás deákok állottak sorfalat, legelsőnek a Katolikus Népszövetség és a Szociális Missziótársulat tagjait bocsátották be, majd bevonult a hercegprímás, az utána betóduló sokaság zsufolásig megtöltötte a Bazilika hatalmas hajóját. A menetben ott voltak: Szmracsányi Lajos egri érsek, Prohászka Ottokár, gróf Batthyány Vilmos, gróf Mikes János, Radnay Farkas, Fetsner Antal, Miklóssy István, Novák István, Rott Nándor, Hanauer A. István püspökök.

A menetnek a templomba való érkezése után dr. Valnicsek Béla esperes-plebános lépett a szószékre és mondott ünnepi szentbeszédet, melyben hangsúlyozta, hogy ma, amikor ennek a szegény, csonka-Magyarországnak felépítésén fáradozunk, nem jelszavakra, nem feltűnő cselekedetekre van szükség, hanem buzgó, meggyőződéses, kitartó munkára.

A szentbeszéd után litániát tartottak, majd a hercegprímás áldást osztott s a Himnusznak elénekelésével fejeződött be az emlékezetesen megragadó ünnepség.

A Mária-kongregációk diszgyűlése.

A Vigadó nagytermében este 8 órakor tartották diszgyűlésüket a Mária-kongregációk. A zsufolásig telt hatalmas teremben a keresztény társadalom minden rétege képviselve volt.

A pápai himnusz vezette be a diszgyűlést, Rott Nándor püspök üdvözölte a megjelenteket „a kereszt hadseregének ezen a hadiszemléjén”.

Tamási Viktor a kongregációk szerepéről tartott előadást és rámutatott a vallási élet modern veszedelmire.

Páter Biró Ferenc jezsuita atya megrendítő beszédben ecsetelte a szétdarabolt Magyarország megszállott részein a katolikusok szenvedéseit a cseh husziták és az oláh-szerb skizmatikusok dühét. A belső vallásos élet

megteremtésére buzdít és arra, hogy gazdasági alapokra kell helyezkednie a katolikus eszmének is. Kriszta munka úján-Indítványozza, a kongresszus táviratilag kérje föl a pápát, érvényesítse nemzetközi befolyását Magyarországra és elnyomott testvéreinkért.

A diszgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta el a javaslatot és rátért ezután az indítványok tárgyalására és egyhangulag magáévá tette az esztergomi Mária Kongregációnak azt az indítványát, amelyet P. Bangha Béla terjesztett elő a Magyarok Nagyasszonya ünnepének régi szokás szerint való megünnepléséért. Lóskay István tett ezután több indítványt, többek közt arra, indítanak mozgalmat, hogy a Várszínház visszaadatva

regi rendeltetésének, legyen belőle ismét karmelita záda, vagy kimondottan katolikus színház.

Bangha Béla végül a megszállott területeken selylődő kongregánista testvéreknek azt az üzenetet küldi a Nagygyűlés nevében, hogy tartanak ki eszmék mellett, lobogtassák ők is fenn a kongregánista apostolokdás zászlaját és bizzanak a Nagyasszony segítségében.

Róth Nándor elnök zárószavaiban kiemelte, hogy az ország keresztény életének legszebb rágáda lesz a magyar Mária-kongregációk helyő buzgósága.

A szünni nem akaró éljenzés után a kongregációk himnusz fejezte be a hatalmas diszgyűlést.

A Katolikus Népszövetség diszgyűlése.

Rakovszky a népszövetség újraépítéséről. — Válasz Batthyány és Giesswein támadására.

— A Nemzeti Újság tudósítójától. —

Vasárnap délután 5 órára volt hirdetve a Katolikus Népszövetség diszgyűlése a Vigadóba, de már négy óra után özönlött a közönség s amikor az Eukarisztikus körmenet véget ért, olyan tömegek indultak a Vigadó felé, hogy a roppant arányú helyiségek zsúfoltan megteltek lelkes és emelkedett hangulatban várakozó közönséggel. A szónoki emelvény mögött a VI., VII. és IX. kerületi népszövetségi csoportok díszes himzésű zászlói pompáztak, míg a széksorokban az igazgatósági tagok s az Eukarisztikus körmenetből odaérkezett főpapság és képviselők foglaltak helyet.

A püspöki karból megjelentek: Szemere Lajos egri érsek, Hanauer István váci püspök, Bárdos Remigius főpápa. A kormány tagjai közül ott voltak Haller István és Vass József miniszterek, azok kívül megjelent igen sok nemzetgyűlési képviselő; többek közt Huszár Károly v. miniszterelnök, Kuthafalvy Miklós államtitkár, Ernszt Sándor, Legeza Pál, Gunda Jenő, Turi Béla, Gerencsér István, Csernus Mihály, Fröh-wirth Mátyás, Kuna P. András, Haller József, Szücs Dezső, Szabó József nemzetgyűlési képviselők, Székely János volt államtitkár, Vasek Ernő és K. Török M. Miklós volt kormánybiztosok. Amikor a gyűlés folyamán P. Bangha Béla S. J. megjelent, a közönség lelkes éljenzéssel fogadta. — A Katolikus Népszövetség közgyűlése bizonyosságot tett arról, hogy a proletárdiktatura előtt 300.000 tagot számláló nagy kulturszervezet töretlen erővel ál. A nagy tereben szorongó közönség a Kat. Népszövetség régi kipróbált híveiből gyűlt össze, akik munkára kézben várják a vezérek irányítását. A gyűlést a gyűlés meg gróf Batthyányi Tivadarak és Giesswein Sándor a méltó választ a legutóbbi vacsorán a keresztény politika ellen intézett támadásukra.

Rakovszky

a tevékeny keresztény politikáról.

Pontban öt órakor lépett az elnöki asztalhoz Rakovszky István v. b. t., a nemzetgyűlés elnöke, hogy mint a Kat. Népszövetség elnöke megnyissa a diszgyűlést.

A régi, temperamentumos szónok elevenedett fel újra, szavaiban itt-ott vulkanikus erővel tört ki a nemes szenvedély, különösen amikor sújtott és vágott a Kun Bélák, a Károlyi Mihályok és a Batthyányi Tivadarak felé. Beszédét azzal kezdte, hogy a Katolikus Népszövetség hatalmas szervezetét újra ki kell építeni, hogy kivessék részét az ország ujjaépítésének nagy munkájából. Sokszor mondták a multban, hogy a katolicizmus alszik s ő erre mindig azt felelte, hogy ez nem baj: az alvót fel lehet ébreszteni, a baj akkor nagy, ha a katolicizmus aluszékony. Ő mindig ez ellen harcolt.

— Vége van már az elmékedés idejének — a magyar katolicizmuson csakis a tevékenység segíthet, csak az egyenes ut vezet a célra, amely tuskénbokon, a romok törmelékén át egyenesen a cél, a Kereszt felé halad. En már évekket ezelőtt hirdetem a kiméletlen, kíméletlen harc szükségességét. Most ébredőben van a katolicizmus, a világháboru nyomán járó pasztulás mindenütt fölébresztette a hitet, amit évtizedeken át mesterségesen igyekeztek kiirtani a népekből.

— Az ország romjai alatt rombadőlt a Katolikus Népszövetség is, de én ezt a népszövetséget segítő társaimmal együtt újból fel fogom építeni. Ennél a munkánál azonban fel akarom hívni a figyelmet arra, hogy vigyázzunk a hamis prófétákra, azokra, akik kénytelenek az éji homályban bujkálni, mert az ő örök átkuk marad ennek a Hazának a romlása.

— Egy újságban olvastam, hogy gróf Batthyányi Tivadar (levele!) hazánkban ez a „megjelenése“ felhasználta az alkalmat, hogy nyilatkozzék, hogy felszínre vesse, hogy a keresztény kurzus még mindig nem valósította meg a katolikus autonómiát, holott a kultuskormány nem volt más dolga, mint kénytelen a főkötőt és abból elővenni gróf Apponyi Albert tervezetét. Hát én azt kérdezem most, hogy miért nem csinálta meg a katolikus autonómiát Batthyány, amikor módjában lett volna? (E szavakra viharos felháborodás hangjai zúgnak végig a termen Batthyány ellen.) Ez az irányzat alig pár hónapja van uralmon és egyik kézzel épít, de a másik kezével küzdeni kell, nem a küellen-séggel, mert nem ezek a mi legnagyobb ellenségeink. A mi legrosszabb ellenségeink a Károlyi Mihályok, Kun Bélák, Batthyányi Tivadarak. Lásd az

társai, akik csak ilyen alkalmakkor merészkednek elő az éji homályból, hogy egy kis méregcseppel tegyenek a pohárba.

Hatalmas beszédet abban a reményben fejezte be Rakovszky István, hogy a Katolikus Népszövetséget kitartó munkával sikerül fog visszaállítani régi erejébe és hatalmába. (Viharos, hosszantartó taps és éljenzés.)

A keresztény állam kiépítéséről.

Ezután Bartoss János képviselő mondott nagyhatású beszédet a keresztény állam kiépítésének nagy munkájáról, melyből a Katolikus Népszövetség nagy részt kér magának. A nagy feladatok, amelyek előtt a nemzet áll, a külső és belső béke helyreállítása, a haza megvédése, a törvény és rend fenntartása és a hamisítatlan keresztény demokrácia megteremtése. Beszédét a következőképpen fejezte be:

— A Katolikus Népszövetség kitűzött célja az új, boldogabb Magyarországot megalapozása, ahol a Jól-gozó emberek uralkodnak, a tehetségek érvényesülnek, ahol nincsenek kicsinyes pártoskodások, nemzetiségi torzalkodások. (Lelkes éljenzés és taps.)

Az ifjuság nevelése és a munkáskérdés.

Fröh-wirth Mátyás nemzetgyűlési képviselő a jövő generáció nevelésének kérdéséről mondott nagy ügyszeretettől áthatott beszédet. Rámutatott arra, hogy ezt a kérdést nagyon elhanyagolták, pedig annyira fontos, mert ez az ifjuság van hivaiva visszaszerezni Szent István birodalmát.

Ezután Csik József a Katolikus Népszövetség titkára szolt a munkáskérdésről: „Ahelyett, — mon-dotta többek közt, — hogy követ dobálnánk bárkire és a multon keseregünk, inkább azon gondolkozzunk, hogy kicsoda tanulságot meríthetünk a tapasztalatból.“ Ismertette ezután a Kat. Népszövetség munkásvédelmi politikáját, majd az összetartás, a megértés, a keresztény szolidaritás fontos-ságát hangsúlyozta.

Haller visszautasítja a felekezeti politika vádját.

Zugó éljenzés közben lépett a dobogóra Haller István kultuszminiszter és zajos tetszés közben mon-dott el egy epizódot abból az időből amikor a kom-munisták fogságban tartották és, ami rendkívül jellemzi azt az erőt és hatalmat, amit a Kat. Népszövetség képvisel. Mikor a népszövetség kormány-zótanácsának letartóztatott tagjait megnévezte, a közönség lelkesen tüntetett mellettük. Különösen nagy éljenzés jutott ki Huszár Károlynak és Ra-kovszky Istvánnak. Ezután Haller így folytatta:

— Mi azt akarjuk, hogy ebben az országban a keresztény és magyarság legyen az a két vezető gondolat, amely érvényesüljön mindenütt, ahol emberek cselekednek és emberek fordulnak meg, hogy a hatalmas ismerje a maga kötelességét, hogy az erős ismerje el a gyöngének a jogát. A harc folyik most is, talán nem olyan hangosan, mint eddig, szinte észrevétlenül és úgy, hogy a mi ellenfeleink a spanyolifal mögött tartózkodnak és minduntalan egy-egy jöhíszemű nagy embert küldenek előre, akikbe azután ők is belekapaszkodhatnak. Nekik az kell, hogy mások segítségével ezt a kereszténységet, ezt a tettekrezés politikát gáncsolják el, hogy azután ők elgáncsolják azokat, akiket maguk előtt tartak és újból birtokukba vegyék ezt az országot.

Idézte gróf Batthyányi Tivadar tegnapi nyilatkozatát, aki azt mondta, hogy pártoskodás és felekezetieskedés lett az ország és kérte Giesswein Sándort, aki „nem a rendőri és zsandári kereszténység híve, hanem azé, amely a szeretetet és szabadságot adja“, — és ezekre a következőkben válaszolt:

— Nem, mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, nem felekezeti politika és nem zsandárkereszténység folyik itten. A dolgozó és harcoló kereszténység nevében kikérem magamnak, hogy bennünket felekezetieskedéssel vádoljanak. Mi akkor, amikor felkaroltuk azokat, akik legközelebb állanak hozzánk, a katolikusokat, akkor mindig azt mondtuk, hogy mi azonban ezen keresztény ideálok szolgálatában együtt akarunk küzdeni mindazokkal, akik Krisztus tanítását komolyan veszik. (Lelkes éljenzés.) Ne fogja ránt seaki, hogy mi felekezeti politikát csinálunk, mert mi katolikusok vagyunk azok, akik ezekben a kérdésekben mindig a legtoleransabbak, legliberálisabbak, hogy úgy mondjam a legliberálisabbak voltunk.

— A mi kereszténységünk nem rendőri és nem zsandárkereszténység, de ha azt nevezik zsandárkereszténységnek, hogy mi mint esendörök, mint rendőrök fogunk állani mindazon oduk ajtaja előtt, melyeken keresztül újból ki akarunk bujni a nép

tak, akkor ezt megfogjuk tenni. Ha azt nevezik zsandárkereszténységnek, hogy többé a lelkeket mérgezni nem engedjük, akkor igen is vállaljuk ezt a szerepet. (Viharos éljenzés és taps.)

Hatalmas beszédét azzal fejezte be a miniszter, hogy „hiába lesz ellenfeleinknek minden erőlködése, Krisztusnak győznie kell és Krisztus győzni fog!“

A nagygyűlést Rakovszky István néhány zárószava fejezte be, majd a Himnusz eléneklése közben oszlott szét a hatalmas közönség.

A Katolikus Népszövetség német diszgyűlése.

Bleyer miniszter és Lepold prelátus az árulók ellen

Ugyancsak vasárnap délután 5 órakor tartotta meg a régi Országház nagytermében német diszgyűlést a Katolikus Népszövetség. A termet teljesen megtöltötte a főváros és a környék német anyanyelvű lakossága, különösen sokan voltak ott a budaörsiek, törökbalintak és a soroksáriak. A kiválóságok közül Bleyer Jakab nemzetiségi miniszter és felesége, Csizsárik János püspök, követségi tanácsos, dr. Lepold Antal primási irodaigazgató, pápai prelátus, dr. Huber János, Thomas Ferenc, Schiessl Henrik nemzetgyűlési képviselők jelentek meg és még igen sokan. A német katolikus főiskolai hallgatók képviselői Bécsből ugyancsak részt vettek a Nagygyűlésen, a svájci katolikusokat pedig Heister Rudolf hagendörfi plébános képviselte.

A diszgyűlést dr. Lepold prelátus nyitotta meg, beszédében rámutatott arra, hogy az összegyűlteket nem a tagadás szelleme, hanem a szeretet hozta össze, azért hiányzanak közülük a becselének és árulók, akik romba döntötték az országot, melyet csak az Egyház tud újra megváltani, mert egyedül ez tartotta meg valamenyiföldi intézmény közül egész teljességében erkölcsi tekintélyt.

Bleyer Jakab nemzetiségi miniszter a katolicizmus és a politika viszonyáról beszélt, nem elméleti, hanem gyakorlati alapon, amint ezt a politikát immár két éve folytatja néhány barátjával a német és hazánk érdekében. Két évvel ezelőtt ugyanerről a helyről szállt szembe Branschall és Kalmáral, akik a hazai németiség lelkével összeforrot katolicizmust és a magyarbarátságot támadták. Ő már akkor rámutatott arra, hogyha népünket ki akarjuk emelni az eldurvulás és züllés örvényéből, akkor anyanyelvén kell hozzá közelednünk, azon a nyelven, amelyen legmélyebb hatással tanították a fogékony gyermekeket hitre és becsületre. A magyar nyelv ne legyen a hazai németiség anyanyelvének elnyomója, hanem a német nép kultúrájának megkoronázása. A magasabb tanintézetekben legyen magyar a tanítási nyelv, mert erre a népnek szüksége van, de ezzel párhuzamosan kell haladnia, a német nyelvtudás tökéletesítésének is, mert különben megszakad a szellemi kápos a parasztság és az intelligencia között, a magyar nemzet kárára.

Thomas Ferenc, után Huber János nemzetgyűlési képviselő, a következő felszólaló, rövid visszaillesztést vet a Katolikus Népszövetség történetére, majd a keresztény sajtópolitika fontosságát hangsúlyozta. Schiessl Henrik nemzetgyűlési képviselő felszólalása után Csizsárik János mondott nagyhatású beszédet az elszakított Szepesség nevében, aki könnyekig meghatódva tolmácsolta a megszállások alatt Kálváriát járó szépei hazafias katolikus németiség tragikus sorsát, amely fiukat szakít el az anyák sírjától.

A svájci katolikusok nevében Heister Rudolf hagendörfi plébános arra mutatott rá, hogy ő a különböző nyelvű magyarországi németiségek között itt ugyanazt az összetartást látja, mint amilyen Svájc német, francia és olasz nyelvű népeiben él, anélkül, hogy az az egységesség kárára volna. A lelkes gyűlés dr. Lepold Antal zárószavai után emelkedett hangulatban oszlott szét.

Egyházzenei hangverseny.

Vasárnap este gyönyörűen sikerült egyházzenei művészeti diszhangverseny volt a Középponti Katolikus Kör Molnár-utcai fehértermében. Az estélyen jelen voltak sorában megjelent Msgr. Schioppa pápai nuncius, Augustia főhercegnő leányával, Zsófia főhercegnővel, gróf Zichy János, Haller István, Pekár Gyula, dr. Hanuy Ferenc, dr. Amon Pál, dr. Mé-száros János, dr. Zsembery István, báró Wlassics Gyula, Angeli Róbert, Jalsovszky Jenő és még számosan közéletünk és társadalmunk legkiválóbbjai közül. A műsor legnagyobb részét a „Budapesti Palestrina Chorus“ számai foglalták le. Előadásra kerültek: Vittoria, Peri, Palestrina, Hasler, Jannequin, Kersch és Gamauf négy-, nyolcszólamú vokális egyveszkarai és két régi magyar egyházi ének Csáktornyai-Gamauf László egyesületi karnagy ihletteljes vezénylete alatt. A közönség áhitatos figyelemmel hallgatta a vokális irodalomnak e magas és magas, örökbecsű alkotásait. A formák kristályos tisztaságát és a hangulat egységét a kar buzgó tagjain kívül az Operaház kiváló művészeinek: Medek Anna, Marschalkó Rózsi, Budanovits Mária, Tinanyi Vilma, dr. Székely-hidy Ferenc, Szemere Árpád, Szenté Ferenc és Venczell Bélának közreműködése is biztosította, a nagyszerű sikerből mindnyáján kivették részüket, velük együtt Bergmann Sándor gondokkaművész is, aki szólozzámmal szerepelt és Noseda Károly karigazgató, aki a magánszámok zongorakíséretivel érdemelte ki a közönség halálját.

Pani és molnári szavak

SZÓVIA J. és FIA revorenda és címada készítőik. — A központi

Karitatív, szociális és közművelődési határozatok a szakosztályokban.

Ma délután a katolikus nagygyűlés szakosztályai üléseztek a Vigadó épületében.

A hitbuzgalmi és karitatív szakosztály *Petser Antal* győri püspök és dr. *Zsembery István* soproni főispán elnöklété mellett délután 3 órakor kezdte meg ülését, amelyen *Reviczky Aladár*: A külföldi missziókról, *Hindy Zoltán*, *Szent István* birodalmának épsége, *Dr. Raskó István*: A templomi gyűjtések rendezéséről, *Szentványi Károly*: Az egyházmegyei papi misszió egyesületekről, *Lattonovics Róza*: A vallásérkölcspóláról a családban és *Bód Péterné*: Anya és csecsemővédelemről, *Hindy Zoltán* a katolikus mozgalomba szereplő egyének kiválasztásáról adott be javaslatokat.

A közművelődési szakosztály a Vigadó karzán ülésezett dr. *Szmercsányi Alajos* egri érsek és dr. *Tóttóssy Emil* egyetemi tanár elnöklésével. *Szmercsányi* érsek elnöki megnyitójára főleg az egyházművészetek ügyének újabb meleg fölkarokását tüzte ki célul. A tárgysorozat első pontjaként *Kiss Menyhért* értekezett a pornográfia elleni küzdelemről s vele kapcsolatosan a destruktív írások termékeinek távollattartásáról. Ugyancsak dr. *Kiss Menyhért* volt előadója a következő tárgynak, mely követeli a közoktatásügyi minisztertől, hogy új, erélyes gyomlálást indítson meg a közoktatásügyi szolgálatában még mindig lappangó bolsevista tendenciáju vezetők ellen. *Petik Kálmán* a tanítónőről mint kultúrtenyezőről értekezett, történelmi visszapillantással, a multra és kifejtve a jövő követelményeit, melyeket a közgyűlés határozati javaslat alakjában fogadott el. *Szegedi-Maszák Aladárné* a katolikus nőmozgalomok egységesítését sürgette, határozati javaslatra szerint föl-

hívást fognak intézni az összes nőegyesületekhez, hogy valamennyien az Országos Katolikus Nőszövetségben egyesüljenek az összes munkák egyéges szervezése végett. *Telkes Mária* a nehéz anyagi és erkölcsi helyzetben levő katolikus egyetemi hallgatóknak támogatására terjesztett javaslatot a gyűlés elé. *Raskó István* a nők számára tartandó szociális előadások tartását sürgette. Az ülés tárgysorozata ezzel még ki nem merülve, holnap 9 órakor ugyanott folytatni fogják a gyűlést.

A szociális szakosztály a Vigadó egyik termében délután 3 órakor *Miklóssy István* hajdudorogi püspök és dr. *Zlinszky János* elnöklété alatt ülésezett. Dr. *Csepel Alajos* esperes a háziipar fejlesztésére tett praktikus indítványokat, különösen a len- és kendertermesztés elősegítését, házi szövőszékek fölállítását, vándortanítók kiküldetését szorgalmazva. Ezután a Kat. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége nevében indítványt terjesztettek elő, mozgalmat kérve az elvdalókat megnehezítése érdekében és a háztartási munkákat a nőközönség figyelmébe ajánlva, mert csak így lehet a keresztény családi életet ujjaépíteni. *Zakariás Zsuzsanna* a Kat. Tisztviselőnők Szövetsége nevében javasolta, hívja föl a kongresszus a pályaválasztó nőket, csak kellő szakképzettséggel vállaljanak állást, máskülönbön maradjanak meg házi foglalkozásuknál. *Ráday Irma* az Orsz. Kath. Növédő Egyesület országos propagandájára tett indítványt, *Seemann Irma* pedig a Kat. Nőszövetség érdekében. *Stadler Frida* a Szoc. Missziótársulat terjesztését kérte. A szakosztály az indítványokat meleg pártolással a magáévá tette, végül *Miklóssy* püspök megköszönte a szakosztály tagjainak érdeklődését — és az ülést bezárta.

A II. nyilvános ülés.

A keresztény egység. — Potemkin-Budapest. — Nincs tekintély Krisztus nélkül.

A második nyilvános ülés az elsődöz teljesen hasonló grandiózus keretben, hatalmas gondolatmérés jegyében hétfőn délután folyt le. A megjelentek közt volt ma dr. *Glattfelder Gyula* esanádi püspök, aki a szenvedések hosszú stációi után ma megszállt területről Budapestre érkezett. A közönség melegen ünnepelte. Jelen volt az ülésen a tegnapi ülés résztvevőin kívül *Mokorópátkai Szabó István* miniszter, gróf *Zichy Aladár*, gróf *Károlyi József*, továbbá *Mátéffy Viktor*, *Lingauer Albin*, *Bozsik Pál*, *Szilárd Béla*, *Fertsák Jenő*, *Avarffy Elek* nemzetgyűlési képviselők.

Az ülésnek kimagasló eseménye volt gróf *Apponyi Albert* beszéde, melyet *A tekintélyről* mondott. Egy nemes eszmények kultuszában eltelt ritka szépségű életnek nagyszerű kikristályosodása volt ez a szónoklat, erős, mély gondolatszántás, megható, őszinte hitvallás, erős és bizalomforrás a magyar jövőre s balzsamos vigasztalás a jelen siralmaiban. A közönséget olyannyira megfogta *Apponyi* szónoklatának igazsága és hevülete, hogy többszörösen félbeszakítva a beszédet, ismételt felállással s förgőteges tapsokkal ünnepelte. A beszéd végével egy a püspöki kar, mint a kormány tagjai elárasztották tetszésük jeleivel és gratulációikkal.

Az ülés első szónoka gróf *Mikes János* volt, aki „Katolikus mozgalmaink egysége” címmel tartott szép előadást.

Mikes János beszéde.

Azt a feladatot szabták elém, hogy a katolikus mozgalomok egyesítéséről beszéljek. Szívesen vállaltam ezt a feladatot, mert ezek a Katolikus Nagygyűlések kezdettől fogva azt a célt szolgálták, hogy a katolikusokat összehozzák, hogy a katolikus mozgalomokat egyesítsék. Ezekből a Katolikus Nagygyűlésekből indultak ki egymásután a katolikus mozgalomok.

Az utóbbi évtizedekben a katolikus közéletben egy *hijunkáció* vonult végig, mintha az egész katolikus közélet két irányból és két irányba haladt volna és azt úgy szokták mondani: *társadalmi katolicizmus és politikai katolicizmus*. Pedig ez a kettő egymásra van utalva, mert a katolikus politika társadalmi katolicizmus nélkül csak versenyparipa, amelyre lörtenők akarnak még most is rákapaszkodni. A katolikus mozgalomok egységesítésének egyik nehézsége az, hogy az egységesítést a központosítással elvesztik össze némelyek. A multban sokszor elfelejtették, hogy nem a főváros tart magának egy országot, hanem az ország tart magának egy fővárost. (Taps.) Az egységesítésnek még egy másik ellensége a konkurrenca: ahol megalakul egy társulat, nyomban ott van egy konkurrens társulat, ugy, hogy a végén az ember nem tudja megkülönböztetni a buzát a konkolytól. Egy harmadik nehézsége az egységesítésnek az, hogy sok olyan mozgalom, ami szerintem csakis *felekezeti alapon* lehet célravezető, ma felekezeti közéleti keresztény alapon akarnak megteremtteni. Hajtsa végre az ő mozgalmaik minden felekezet teljes erővel, hogy azután együtt eredményesen küzdhessünk a hitetlenség, a vallástalan-ság a kereszténytelenség, a hazafiatlanság ellen! (Taps.)

Hindy Zoltán szözeata Budapesthez

Feszült figyelem közben emelkedett szólásra dr. *Hindy Zoltán* fővéd az Országos Katolikus Szövet-

ség igazgatója, aki a következő hatalmas beszédet intézte Budapest közönségéhez:

— Ha a fővárosról beszélünk, megszoktuk, hogy az ránk nézve mellőzött mennyiség. Keresztény szempontból nem számít. A helyzet változott és most súlyos kötelességek várnak ránk. Ha ezeket teljesíteni akarjuk, meg kell vizsgálnunk az elkövetett hibákat. A elsőt akkor követtük el, amikor a magyar nép felszabadításánál nem emeltünk korlátot azok elé, akik a magyar nép tapasztalatlan egyszerűségét a maguk 6000 éves ravaszágával ki-játszhatták. Amint a kezükre erősített béklyókat meglazítottuk, azonnal a főváros felé kezdtek tolongani. A szemfényvesztő ügyességével láttak munkájukhoz. A kegyuri kötelességek teljesítését kellemetlen nyü-gnek tartották, amiket csak úgy voltak készek vállalni, ha a jogokkal visszaélhettek. A jogokat csak arra használták ki, hogy a fővárosi katolikusok lelkipásztorainak működését megbéníthassák. *A plébániát a pesti demokraták választották*, tehát kénytelen volt a kegyüket keresni. Viszont meggátolták *új plébániák alapítását* és ezzel a százezer hívőt számláló nyáj gondozására a lelkipásztor képtelenné lett. Amit el nem értek a papok becsületes törekvésének elnyomásával, azt ilyen módon csinálták meg. Ez a legnagyobb büne a fővárosnak. Most elütte a főváros a nyakára nőtt urakat. Keresztényeket választott és ennek megfelelő vezetést kíván. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a demokraták helyeit keresztények foglalják el, hanem azt, hogy a keresztény szellemet kell mindenhol bevenni és mint ennek az alapját, a főváros hitéletét kell az öt megillető magasságra emelni. Ebben a szegény világban nem a magashaszkók, hivalkodóan károsu tornyok százait kívánjuk, hanem azt követeljük, hogy mindenütt legyen legalább egy szerény hajlék, aminek a homlokzatára illesztett kereszt hirdeti, hogy ezen a helyen szálltunk magunkba a tegnapi bűnelért és itt merítettünk erőt a holnap küzdelmeihez.

A katolikus autonómia.

Az Országos Katolikus Szövetség igazgatójának nagyszabású beszéde után, melyet többször szakított fölbe a nagygyűlés zajos tapsa és tetszésnyilvánítása, dr. *Lepold Antal* prelátus-kanonok, hercegeprimási irodaigazgató emelkedett szólásra:

— A magyar katolikusokban — mondotta — közel száz esztendeje él a vágyakozás a teljes egyházi autonómia után. Vajjon megvalósítható-e az autonómia, legyűzhető-e az akadályok? Megegyezhetünk-e a főkegyurral a hierarchiával, a kormánnyal, a magyar törvényhozással, a katolikus egyházból kivált protestáns történelmi felekezetekkel?

— Állapítsuk meg elsősorban, hogy a főkegyur és a hierarchia az autonóm területen belül esnek. Tőle az autonómiát nem féljük, amit mi akarunk, az egyház szabadságát, szabad fejlődését és erkőkifejtését azt, amit *Szent István* szelleme sugall — azt akarhatja csak ő is. Ezután történelmi visszapillantást vetett a szónok, majd így folytatta beszédét:

— A magyar katolikus egyház az autonómia megvalósítása céljából kénytelen a magyar kormánnyal tárgyalni, amely bár nem katolikus szerv, ma a jogfolytonosságra és az 1848-iki, valamint az 1883-iki törvénycikkekkel való hivatkozással olyan jogkört lát el, amely más felekezeteknél az autonóm igazgatás körébe tartozik. Tudjuk, hogy a kormány hajlandó a teljes autonómiához való jogunkat törvényben elismerni, de azt, mint valami elvesztett, vagy eddig még soha el nem ért kegyet kínálja nekünk. Ezzel szemben a mi álláspontunk világos: a katolikus egyház ebben az országban *Szent István* lételes törvénye és a magyar alkotmány sarkalatos elve alapján autonóm, mert az egyház az alkotmány kezdetétől az állam közzjogi rendjébe felvett testület és mint ilyen autonóm.

— Nézetünk szerint — folytatta — a katolikus autonómia megvalósítása céljából a magyar nemzetgyűlés törvényalkotó, vagy törvényt változtató működésére szükség nincs, de amennyiben az ügy mégis eléje kerülne, a következő nyilatkozatunk szives megfontolását kérjük: Mi katolikusok az autonómiával sem jogi, sem anyagi előnyöket nem keresünk, semmiféle privilégiumra sem törekszünk. Felekezeti érzékenykedésről, vagy az államhatalom jogaimak kisajátításáról szó sincs. Ezer éve él a katolikus egyház ebben az országban önkormányzati alapon s saját törvényei szerint. Vagyona minden kétséget kizáróan jogos szerzemény. Mi csak azt kérjük, hogy hátrány ne érhesen minket azért, mert a magyar király, a mi főkegyurunk s ezt az egyházi jogosítványt ne tekintsek állami jognak, amelyet egy nem katolikus szerv a parlamentáris és a vallási egyenlőség alapján álló kormány gyakoroljon. A főkegyuraság olyan katolikus egyházi belügy, amely a katolikus egyház és a király közötti intéződő, amint ezt a magyar törvényhozás ismételt elismerte.

— A szabadságunkat és az önrendelkezési jogot arra akarjuk felhasználni, hogy a katolikus egyházban rejlő elementáris erkölcsi erőket az állam javára még jobban kiaknázzuk. A hazai történelmi keresztény felekezeteket pedig kérjük, hogy autonómiai mozgalomukat azzal a szolidáris érzéssel kísérvék, amely ma a keresztény kultúra megmentésére az összes keresztény magyarokat áthatja. Ha a katolikus egyház egyáltalán egyezkedni köteles azokkal, akik kebeléből önként kiváltak, egy a történelmi multra vonatkozóan a katolikusok és a protestánsok már kiegyeztek az 1790:XXVI. t.c. 12 pontjában, amely szerint mindegyik egyház megtarthatja a tényleges birtokában lévő vagyonokat és azokat a saját céljaira használhatja. Azóta új egyezkedésnek még szájrles oka sem merült fel, mert a protestánsok számaránya nem szaporodott, sőt fogyott. Az 1848. t.c. alapján semmi tárgyalni való nincs, mert ez a törvény az összes hazai bevett felekezetek közzjogi egyenlőségét állapítja meg s a felekezeteknek az állam részéről való támogatását helyezi kilátásba, tehát kizárólag állami relációról van szó, amelyet mi itt nem tárgyalunk, mert ez nem katolikus ügy. Mi kívánságokat nem hajszolunk, de kétségtelen jogainkhoz és a katolikus szent célokra rendelt vagyonhoz ragaszkodunk kell. Végül hangsúlyoznunk kell — mondotta dr. *Lepold* befejezésül, — hogy mi valóban katolikus autonómiát akarunk, nem engedünk idegen szervezetet magunkra oktrojálni, az autonómia szervezete csak a hierarchiával, a pápának és a püspöki karnak egyet-értésben alkotható meg az egyháznak szellemében. Eppen azért ne azt kiáltuk a pápa és a püspökök felé: „demokratizálni az egyházat, több jogot az alsó papságnak!” — hanem ezt: „Atyánk, az egyház előtt újra nagy és gyönyörű munkatér nyílik. Mi forró szeretetből az egyház iránt felajánljuk segítségünket.”

A minden részletre kiterjedő, gondossággal felépített és a hatalmas tárgykört teljesen felölelő beszédet a nagyszámu hallgatóság odaadó figyelemmel hallgatta s melegen ünnepelte a szónokot.

Apponyi a tekintély krisztusi koncepciójáról.

Pár pillanatnyi csend után a magyar katolikus társadalom európai híri kitűnősége, gróf *Apponyi Albert* lépett a pódiumra és megkezdte „a tekintély fontosságáról” szóló hatalmas beszédét:

— Tisztelt Nagygyűlés!

— Előadásom tárgyát nem magam választottam, * Nagygyűlés vezetősége tüzte azt ki, de én szívesen vállaltam. Azt kívánták, hogy a tekintély elvéről szóljak, ami valóban nagyon időszerű, mert a tekintély csökkenése bajainknak, a világ bajainak egyik fő forrása.

— Tekintély alatt a szónak legtágabb értelmében minden olyan értelmi, vagy erkölcsi felsőbbiséget értünk, amely bizonyos foku meghajlást parancsol. Így pl. szólunk egy tudósnak tekintélyéről, amihez sem a zsenialitás, sem a tudás mennyisége nem elegendő, hanem főleg a kutatás lelkiismeretességének, az illető által összegyűjtött adatok megbízhatóságának és a józan ítélőképességnek elismerése kívántatik. Nemzetek is bírhatnak tekintéllyel, de ez sem egyértelmű a hatalommal, hanem feltételezi az illető nemzetenél olyan tulajdonságok állandó megnyilvánulását, olyan közállapotokat és olyan szereplést a nemzetközi relációkban, amelyek erkölcsi elismerést és bizalmat érdemelnek ki.

— Tekintély különben vagy személyi (egyéni), amely kiváló egyéni tulajdonságokon alapul, vagy elvi (intézményes), amely bizonyos intézményekhez és azok képviselőihez, mint olyanokhoz fűződik, függetlenül az utóbbiak személyes tulajdonságaitól. A tekintély különböző neveit és fokozatait jelenti az, hogy gondolkodásunkra is kihat-e, vagy csupán cselekvésünkre, lényeges kelleke, hogy e hatás szabad akaratunkon, önkéntes elismerésünkön alapuljon. Ezzel különbözik a tekintély a pusztá hatalomtól, amely csak a kényszereszközökkel való rendelkezésben, ezek felhasználásán, vagy az ezektől való félelmen alapul.

— Már most világos, hogy minden társadalomban valamelyes hatalomra szükség van. Szembeszökő ennek a szükségessége abban a három társadalmi szervezetben, amelynek létezése természetadta követelmény és amely az egyének egész életére kihat a családban, az egyházban és az államban. A tekintély elve a minden társadalom szükséges hatalmának és az emberi szabadságnak egyedül gondolható szintézise. A tekintély erkölcsi fogalma nálunk mélyen lehangyallott. Mindenki okosabbnak tartja magát mindenki másnál, még pedig rendesen egy kellemes önérzet jogosultságával fordított arányban és ki-ki a maga vágyai teljesítését követeli a hatalmat képviselő intézményektől és ha ez nem következik be a kívánt módon, maga veszi kezébe a dolgot. Azok a hírhedt „egyéni akciók”, amelyek nemzetünk jóhírnevén kiszámíthatatlan kárt okoztak,

ebből a forrásból származnak, sőt naiv módon illyent hoznak fel mentőgükkre.

— Kezdetben csak isteni tekintély volt: s már ez ellen is fellázadt hitünk tanítása szerint az angyalok egyrésze. Van tehát a tekintély elvének egy benső ellensége az emberletheben: a gőg és a szenvedélyek féltelensége, amelynek egyesek minden időben áldozatul estek, de amely néha egész nemzeteket és nemzedékeket ragad magával. Ha valaki a tekintély történetét megírja, úgy arra az eredményre jutna, hogy az isteni tekintély tisztelgésben tartása volt mindig és mindenütt az emberi tekintély fennállhatóságának bázisa.

Az elmúlt rendszerek büne.

— Ezek alapján már most nem nehéz megállapítani a tekintély hatalmának egyik és talán legfőbb okát a lelkekben. A tömeglelkében ment végbe az a folyamat, amely sokakban kiirtotta, még többekben gyengítette az Istentől való függés igazát. Történt ez egyenes és kerülő úton, mert ezt a gyengülést nem csupán az Isten kifejezetten tagadó, az Egyházat kifejezetten támadó irányzatok idézik elő, hanem a tiszta erkölcsöt elrontó, a féltelen gazdagodást és élvezetvágyat terjesztő, az érzékiséget ébresztő, egyezőval az alsóbbrendű képességek lázadását szolgáló összes áramlatok. Az az irodalom, azok a színházak, azok a mozik, az az egész spekulációs az aljas ösztönök gyűmölcsötetésére, melyeket a korábbi politikai rendszer korlátszerűen támogatott, — illyent állítani egybekötött igazságtalanság volna, — de talán túlságos túrelvvel nézett és amelyre a társadalom nem tudott reagálni. A talaj ekép elő volt készítve az összeomlásra a lelkekben, de az intézményekben is. Hihetetlen vakossággal ragaszkodtunk a vagyon kiváltságaihoz a közhatalmak szervezésében és ezáltal szinte lehetlenné tettük, hogy a kirekesztett vagyontalanok tömege e hatalmak iránt bizalommal viselkedjen. Hozzá kell tennünk olyant lásson, ami előtt önként meghajolt, ami neki nemcsak hatalom, de tekintély is. És ekkor következett be a világhatalom, a háború, minden szenvedésével, minden nyomorával, amely azonban nem oszlott meg egyenlően, amelyben a legérdemesebbek szenvedtek legtöbbet és a legmértánabbak nyertek.

— Ez a világhatalom egyszersmind a tekintély katasztrófa is volt. A történelem meg fogja állapítani, — ha valaha ugyan megállapíthatja, — egyenlően kit minő felelősség terhel, vagy nem terhel; de a most élők és szenvedők nem disztigálnak, azok csak a vastag vonásokat látják a falitáblán, azok csak azt érzik, hogy volt itt a hatalomnak egy rendszere a világon, még pedig olyan, mely legtöbbjüket kizárta minden részesedésből, mely magának tulajdonított minden bölcsességet és amelynek bölcsessége ide vezetett, ilyen módon összeomlott. Csoda-e, ha az a katasztrófális eredmény végleg ledöntötte a tekintély alapjait?

— A háború azonban önmagában még nem hozott reánk teljes összeomlást, ezt a tekintély meggyöngyülésének első fanyar gyümölcse, a forradalom hozta létre és ha volt ennek a dicsőségnélküli, a nagyság minden attributumát nélkülöző forradalomnak valami jó oldala, ha ő benne is megnyilvánult az Isten ujsa, aki a rosszból jót tud fakasztani, úgy ez a jó abban a tapasztalásban áll, hogy a tekintély hibáit nem lehet a tekintély negatívójával kijavítani és hogy az egyik osztályuralom mulasztásait nem lehet a másik osztályuralom büneivel helyrehozni. A feladat kettős: a lelkekben újból felidézni azt a készülséget, mely önként meg tud hajolni és a közhatalmakat akként szervezni, működésüket akként irányítani, hogy az önkéntes meghajlás lélektanilag minél könnyebben legyen elérhető.

— Mi visszatérhetünk, ha attól elszakadtunk volna, arra a vallási bázisra, amelyet nekünk a kereszténység ad. És ez a visszatérés jelenti a tekintély elvének újjászülését e szó krisztusi értelmében.

Új vezérmotívum.

— Az idők teljességében Isten egyszerű fia emberré lett és tanította annak a tekintélynek evangéliumát, amely a legjobban van megalapozva, mert magáé a végtelen Istené és mert lélektani motívuma nem csupán az értelem meghajlása, hanem a szeretet, a végtelen, az isteni szeretet. Ez az az új vezérmotívum, amellyel a megváltó a tekintély elvét megalapozta. A nemzetek (a pogányok) fejedelmek uraskodnak fölöttük és akik hatalmat gyakorolnak rajtuk, kegyelmeseinek nevezetnek. Ti azonban ne így, hanem aki nagyobb köztetek, az legyen kisebb, és aki előljáró, az legyen, mint a szolga. — És más helyen az evangéliumnak: Ugy mint az ember fia, aki nem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és hogy sokakért életét adozza föl.

— Ime a közhatalom krisztusi definíciója, melyben a szeretet, az önfeláldozásig menő szeretet a vezérmotívum. Az ilyen hatalom tekintély, mert könnyen talál meghajlást, mert állandóan áthatja az a tudat, hogy másokért való.

— De azért ennek a hatalomnak nem hiányzik az energiája, ez a hatalom nagyon valószínű és nagyon hatályos. A Megváltónak egész ifju koráról nem tudunk mást, mint azt az első megjelenését a templomban, midőn szülei őt keresték és az irástudók közt találták, akik éltelmükönél bölcsessége felett. Ezután pedig csak annyit, hogy anyjának és törvényszerinti atyjának engedelmese vala. Látjuk korai bölcsességét és ennek dacára, engedelmisségét a szülői tekintély előtt való meghajlásnak. Mintha csak ezt a gondolatot annyira be akarta volna véni lelkünkbe, hogy más élettrajzi részletekkel nem akarta tőle figyelmünket elvonni. Apostolaihoz így szól: „Amint az Atya engem küldött, úgy küldelek én titeket; aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg; aki pedig engem megvet, azt veti meg, aki engem küldött“.

A tekintély ez épületének szilárdsága bámulattal tölti el azokat is, akik előtte nem hajolnak meg. Az idők viharaival dacoltak más tekintélyek is, de ez az egyetlen, amely le tudta győzni és értetlenül átélni a benne termelt emberi korrupciónak szomorú korszakait is.

— De megvalósításról van szó, nem csupán hirdetésről és ez igen komoly dolog. A keresztény igazság épüget, mint a hazafui megfontoltság, kívánja, hogy ne viszonzozunk inflációs kiletezők módjára tulzást tulzással, erőszakot erőszakkal, gyűlöletet gyűlölettel, hanem álljunk meg azon a nyugvóponton és vigyük ügyeinket oda, ahol a tiszta igazság, a megértés és az okosság parancsolja, ahol nem vagyunk kitéve újabb kilengéseknek a másik oldalra, hanem állandóvá tehetjük a keresztény gondolat érvényesülését. A keresztény specificum az az új elem, az az új erő, ame-

A Szociális Missziótársulat az ujjáépítés élén.

A Társulat közgyűlése és zászlószentelése.

— A Nemzeti Ujság tudósítójától.

A Szociális Missziótársulat megragadta az alkalmat, hogy a Katolikus Nagygyűlés alkalmából seregszemlét tartson munkatársai fölött s ezért ma délelőtti 10 órakor tartotta közgyűlését az új városbáza dísztermében.

A kongresszuson Prohászka Ottokár székesfehérvári megyéspüspök, nemzetgyűlési képviselő, a Missziótársulat fővédnöke elnökölt. Az elnöki emelvényen szemben levő díszhelyen Horthy Miklósné főmáltósága, Szmracsányi Lajos egri érsek, Radnay Farkas besztercebányai püspök és Bárdos Remig pannonhalmi főpátp foglaltak helyet. A kongresszust Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök beszéde nyitotta meg:

Gyöngy a nagygyűlés keretében.

— Az Országos Katolikus Nagygyűlés aranyába gyöngyöt illesztünk be, a Missziótársulat kongresszusát. Gyöngynek tartom ugyanis a népjóléti állam kifejlődése korszakában a katolikus szellem olyan fejlődését, amely ezt a Szociális Missziótársulatot évekkkel ezelőtt létrehozta és most gyümölcsözően virágzásba borította. Nekünk meg kell hatódnunk attól, hogy a mai emberiséget mélység és meleg szociális érzéssel átítatott törvényhozás és kormányzás segítheti csak előbbre és a Szociális Missziótársulat éppen ebben az irányban fejt ki működését. Ezen a kongresszuson mintegy szemlét tartunk a ránk váró feladatok felett, abból a kongresszusból akarunk lelket, érzékenységet, lelkesülést és bátorságot meríteni. Ezeknek a reményeknek teljesülésébe vetett hittel üdvözli a megjelenteket.

A Társulat munkássága.

A Szociális Missziótársulat sajátos szelleméről és arról, hogy miben különbözik a Szociális Missziótársulat minden más szervezettől, Farkas Edith főnöknő beszélt. Szavai után Rónay Petra nővér terjesztette elő a főtítkári jelentést és örömmel üdvözölte a 107 vidéki szervezet részéről megjelent 365 kiküldöttet, majd ismertette a Missziótársulat évi propaganda működését, amelynek során 133 városban és községben tartottak a társulat tagjai egy vagy több ízben összesen 1200 előadást. Ezután az egyes szakosztályok népgondozó, szervező, tanulmányi, patronás, anya és csecsemővédő, ifjúsági szociális áldásos működéséről számolt be, külön felhívta a figyelmet a nép számára alkotott Leányegyesületekre és Asszonyozóvetségekre, amelyek révén az ország egész népével közvetlen érintkezésben van a Missziótársulat. Végül a társulat jótevékeny működéséről emlékezett meg: Ez évben csupán Budapesten 39.000 egyént segélyezett a Központ, akiknek legnagyobb része természetbeni adományokban részesültek és amelyeket a Dunántúl 72 községében gyűjtött össze a Missziótársulat. Bejelentette a főtítkár még azt is, hogy Schioppa pápai nunciusz a Missziótársulat céljaira 50.000 koronát adományozott.

Üdvözlét a kormányzóknak.

A kongresszus ezután a következő üdvözlő táviratot intézte a kormányzó ur főmáltóságához:

„A Szociális Missziótársulat Országos Szervezetének kongresszusa mély hódolattal üdvözli Főmáltóságodat és felajánlja továbbra is odaadott munkáját Főmáltóságú kormányzóknak: a budafoki, békéscsabai, békésgyulai, csatári, cseppei, csepeli, csepregi, csurgói, debreceni, egri, erzsébetfalvai, gödöllői, győri, győrszentiványi, győrszentmártoni, jászapáti, jászárokszállási, jászberényi, kaposvári, káptalanvisi, kerepesi, kiskvárdai, kiskunfélegyházi, kecskeméti, keszthelyi, kónyi, kiskunmajsai, lengyeltóti, marcali, mezőkövesdi, magyaróvári, miskolci, nagykanizsai, nyíregyházi, nyalkai, pusztaómergi, rákoscsabai, rábakeresztúri, sümegi, soproni, sárvári, sátoraljaújhegyi, szekszárdi, székesfehérvári, szombathelyi, tolnai, türjei, veszprémi, zalaegezi szervezetei, csobánkai és szikszói intézetei, végül az Országos Központ nevében Farkas Edith elnök, Prohászka Ottokár védőelnök.“

Üdvözlő táviratot intéztek még azonkívül a pápai nunciushoz és Csernoch bíboros-hercegprímáshoz is.

A keresztény gondolatától áthatott állam.

A következő felszólaló Benárd Ágoston népjóléti miniszter volt, aki beszédében arra mutatott rá, hogy ma az állam nem bírja a legégetőbb népjóléti problémákat sem megoldani a társadalom segítségével nélkül és épen ezért elsősorban a magyar nők támogatását kéri. A minisztérium létre akarja hozni a közvetlen kapcsolatot az egyes szervezetek között és ennek megvalósítására a minisztériumban egy központi irodát akar

lyet Krisztus a tekintély elvével belevitt: a szeretet. A múlt társadalomnak főbűne volt, hogy nem volt benne elég szeretet és ezért büntette őt talán az Isten a kommunizmus ostorával. Rettentő volna, ha bennük még a múlt társadalmánál is kevesebb szeretet volna. A szeretetben élt Krisztus tovább. Ő a szeretet által akart uralkodni, a szeretet által történt meg az, hogy Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat. Krisztus győz, Krisztus uralkodik, Krisztus parancsol; az ő szeretetében élhet, győzhet, uralkodhat parancsolhat a nemzet, amely Őt követi.

A katolicizmus kimagasló alakjának beszéde után percekken át visszhangzottak a Vigadó falai a közönség szünni nem akaró dörgő éljenseitől és tapsaitól. Apponyi hatalmas beszédével befejeződött a második nyilvános ülés és a közönség a kiváló szónok éltetés közben oszlott szét.

létesíteni, ahova az összes egyesületek kiküldik meg biztosaikat. A miniszter tetszéssel fogadott Leszéde utó Prohászka püspök örömmel állapította meg. Hogy keresztény-nemzeti gondolatától áthatott állam kilépni a régi fiskális szervezetből és megakarja mutatni, hogy szíve van és az igazán modern népjóléti államot akar létesíteni.

A falu és város összeműködés.

Szavai után Vass József nagyszabású beszédet tartott a közéletkezés terén a Szociális Missziótársulat város feladatokról. Két feladattal kell megbirkózni: a élelmiszerek összegyűjtésének és szétosztásának feladatával. E tekintetben a termelők részéről nagy áldozatkészségre, a fogyasztók részéről pedig fegyelmre van szükség. Bele kell vinni a termelők gondolkodásába, hogy a maguk javát mozdítják elő, ha átengedik az állam részére gabonájukat. Ugyanis a közellátás zavartalanul a rend alapja, ami viszont biztosítja a termelőket arról, hogy övék lesz a jövő termése is. Mert ha valami itt kirobbanna az élelmiszer fennakadás miatt, akkor védtelen határainkon át néhány óra alatt megszállná az országot az ellenség, ezt az inváziót pedig legelső sorban a falusi lakosság szenvedné meg. Di szükség van fegyelmre a fogyasztók részéről. El kell érniük azt, hogy a fogyasztók ne kívánjanak többet mint amennyit fejkvóta gyanánt adni lehet s ez elégitse ki a meglehetősen elkényesztetett magyar igényeket mint minimálisul is. Főként ezen a téren — fejezte beszédét a miniszter — a propaganda, fegyelm, áldozat készség, megértés terén tehet sokat a Szociális Missziótársulat az ő városi és falusi szervezetei révén erre kérem a Missziótársulat segítségét.

Lelkes taps fogadta Vass József beszédét, melyre nemcsak a szónoklat művészete, de mélyen járta tartalma tett a közgyűlés fénypontjára. Után: Prohászka Ottokár mondott záróbeszédet a Szociális Missziótársulat magasztos céljairól.

Miért kell női szavazati jog.

— Államháztartásunkba — mondotta a püspök — több nőesség, több élnitűdás kell. A Szociális Missziótársulatra e téren óriási feladatok várnak; a benne rejlő óriási tartalékok jelentenek, amely most még felhasználatlanul áll egy nemzet boldogulásának rendelkezésére. Ha mi ezt megértjük, akkor megértjük egy szersmind azt is, miért kell lennie a politikában befolyásnak a női nemnek, akkor megértjük, hogy miért kell beállítani a női politikába, nem hogy csak szavazzon, hogy politizáljon, hanem hogy teremtsen, melegegítsen, az egész politikába gyakorlati kellemet vigyen. Ha beállítjuk a női szívet, a női érzést, a női géniusz a mi politikánkba, akkor megtaláltuk az egész nemzetnek az együttműködését s ezzel a nemzet boldogulásának alapját. Ez a Szociális Missziótársulat célja, az akarjuk, hogy a keresztény magyar nők lelkük gazdagságát, szívük melegét vigyék bele a társadalomba a szociális munkába a lelkekben élő erőket akarjuk öszszefogni egy nagy hatalommá a nemzet javára.

Lelkes tapsok közben fejezte be beszédét a püspök mire a kongresszus a Himnusz eléneklésével véget ért.

A Szociális Missziótársulat zászlójának felszentelése.

A most folyó Katolikus Nagygyűlés hatalmas munkaprogramjának egyik jelentős és festő ékességű momentumuma volt a Szociális Missziótársulat országos szervezete zászlójának felszentelése, mely időrendben tegnap megelőzte a mai közgyűlést. Csak a valóban nélkülöz és szenvedő közép- és munkásosztály tizezrei tudnának hiven beszámolni arról a végtelen szeretetteljes és lakadallan aktivitású jótékonyságról, amelyet a Társulat fennállása óta gyakorol. A hitbuzgalmi élet terén elért eredmények nem kisebb jelentőségű szerepet biztosítanak a Társulathoz s ezeket az érdemeket kívánja honorálni Csernoch János bíboros-hercegprímás, amikor elvállalta a missziós nővérek országos szervezete zászlójának felszentelését. A díszes ünnepi aktus vasárnap délelőtti 9 órakor zajlott le ragyogó keretek között a belvárosi plébánia-templomban nagyszámú előkelő közönség jelenlétében. Horthy Miklós kormányzó és felesége, aki a zászlóanya tisztét töltötte be, az elsősk között értek.

A rendkívül nagyszámú és előkelő közönségen kívül megjelentek még a Missziótársulat valamennyi budapesti tagja és háromszázhetven

vidéki csoport kiküldöttel. A templom főbejárataánál cserkészfiúk álltak díszorséget, az érkezők bevonulása pedig díszmagyar-ruhás leányok soraival között történt. A felszentelendő zászló suite-jét tizenkét hófehér ruhás koszorúsleány szolgáltatta. Maga a zászló fehér selyem alapon a Társulat jelvényét, a két máltai keresztet hordja s egy-egy oldalán a következő gazdag himzésű felmondal és bibliai idézet áll: „Egység, Hűség, Fejvelem” és „Ami egynnek teszik a legkisebbek közül, azt nekem teszik”.

A hercegprímás impozáns papi segédlettel ünnepi szentmisét pontifikált, miután a templomi zenekar Pichler karnagy vezetésével Haydn G-dur Nicolai máséjét játszotta. A magánzólamokat Nagy Bella, Körner Mária és Meiler J. énekelte. A zászlószentelési aktus után Csernoch János hercegprímás mélyhatású beszédében emelte ki a Szociális Missziótársulat működésének óriási jelentőségét, méltatta a múltban szerzett érdemeit, buzdítva a jövőbeni kiállításra, rámutatott azokra

a súlyos feladatokra, melyeknek teljesítése még a páratlanul szorgalmas és önfeláldozó katolikus női szervezet előtt áll. Kívánom — mondotta a hercegprímás, — hogy számosan kövessék a Szociális Missziótársulat zászlóját, kívánom, hogy az egyházi áldásával megerősödjék az országban minden több szociális alkotást létesítsen és ezáltal is szegény hazánk egykori nagyságának visszazserezéséhez erejéhez képest hozzájáruljon a Misszió társulat.

A lélekemelő ünnepséget a Himnusz akkordjai zárták be, melyet a közönség mély áhitattal állva énekelte el.

A zászlószenteléssel egyidejűen a Szent Ferenc-rend belvárosi templomában Hanauer A. István váci püspök a templomot teljesen megtöltő ajtatos hallgatóság előtt szentmisét pontifikált. Ma délután 3 órakor pedig a Társulat zárt tanácskozást tartott.

A Katolikus Nőszövetség — az erkölcsi megújulásért.

— A Nemzeti Újság tudósítójától —

A Jézus Szíve-templomában ma délelőtt ünnepi keretek között folyt le az Orsz. Katolikus Nőszövetség zászlójának felszentelése. A szertartást dr. Csernoch János bíboros-hercegprímás végezte, zászlóanyja pedig a kormányzó felesége, Horváth Miklósné volt.

Az előkelő közönség soraiban, mely színültig megtöltötte a templomot, ott láttuk többek között Bathány Vilmos nyitrai, Horváth Győző felszentelt püspököt, Zadravec István tábori püspököt, gróf Zichy Jánost, gróf Zichy Rataelnét, Zsemberi Istvánt, gróf Apponyi Albertinét, Haller Istvánt, Tóry Emilnét stb. Ezután a hercegprímás megszentelte a Szövetség zászlóját, mely fehér selyemből készült, szegélyét a magyar nemzeti és a pápai színek ékesítik. Az egyik oldalán Szűz Mária képe van ezzel a felirattal: „Nagyszönyök, Hazánk Reménye”, a másikon pedig a magyar címer ékeskedik a Szózat első két szavával: „Hazádnak rendületlenül...”

A hercegprímás rövid beszéd keretében idézte az egybegyűlék emlékeztetőbe azt a nagyfontosságú kulturmissziót, amelyet a Katolikus Nőszövetség teljesít a keresztény társadalmi életben.

A beszéd után következő szentmisét herceg Hohenlohe Egon nagyszombeni prépost-plébános celebrálta, majd végezetül P. Bíró Ferenc intézett megindító imádságot a Magyarok Nagyszönyőjéhez.

A Nőszövetség II. nagygyűlése.

A Szent István-Társulat dísztermében fél 11-kor kezdődött az Orsz. Katolikus Nőszövetség második országos nagygyűlése. Itt a templomban jelen voltak kívül megjelentek még Augustia és Zsófia főhercegnők is. Elsőnek gróf Zichy Rataelné mondott beszédet, melyben hangsúlyozta, hogy a nőknek is joguk van résztvenni az országos politikában. Régebben — mondotta — széles liberálizmussal a társadalom és a nők is elnézték az irodalom erkölcsi telenségét és szabadságát, de a jelenlegi tapasztalatok után ezt többé nem tehetjük meg. Magyarország megpróbáltatásának idejét csak rend és megfeszített munka rövidítheti meg.

A grófnő beszéde után Meszlényi Ilona titkárnő felolvasta a gyűlés előtt azokat az üdvözlő táviratokat, amelyeket a Katolikus Nőszövetség intéz a pápához, Horváth Miklós kormányzóhoz, Schioppa pápai nunciushoz és dr. Csernoch János hercegprímáshoz a nagygyűlés alkalmából. A következő szónok Szegedi-Maszák Aladárné, a Nőszövetség elnöknője volt. Beszédének vezérfonalát az volt, hogy a Nőszövetség munkája nem feminizmus, hanem a nemzeti kultúra, a hit és az erkölcs meg-alapozása a családban, valamint a nő szellemi és erkölcsi továbbképzésének intézményes gondozása. A zajos tetszéssel fogadott előadás után Lingauer Erzsébet beszélt a sürgős és kiváló fontosságú szociális teendőkről. Ezután Bod Péterné, Zachariás Gyuláné, Latinovics Róza, Somló Sári, Telkes Mária, dr. Raskó Istvánné, Petik Kálmánné, Czechner Irma, Samassa Adolfné, illetve helyette Meszlényi Ilona és Onodi Tóth Sándorné mutatták be forró hazaszeretettől és mélyeseg hitől áthatott beszédek kíséretében a II. női nagygyűlésnek azokat a határozati javaslatokat, amelyek a katolikus magyarság szociális és erkölcsi megújulását célozzák és amelyek fölött a XIII. Országos Katolikus Nagygyűlés határoz.

Gróf Zichy János mondott végezetül nagyhatású záróbeszédet, melyben köszönetét fejezte ki az előadóknak.

— Önök bebizonyították, — mondotta — hogy alaptalanul félték azok, akik aggodalommal nézik a nők társadalmi tevékenységét. Önök bebizonyították, hogy ez a munka nem fordítja el a női tulajdonképpeni hivatásától, a családtól. En most csak azt kérem Önöktől, hogy támasszák életre azt, ami a közelmúltban elveszett, keltse új életre az idealizmust. Ha valaki hivatva van arra, hogy mennyi rózsákat szőjön a földi életbe, hogy a férfiakban felébressza és fentartsa az idealizmus iránti érzést, a lelkesednitudást, a hitet, hogy lesz még egyszer ünnep a világon. — akkor ezek a nők. — Továbbra is Isten áldását kérem az Önök munkájára és a mai közgyűlést bezárom.

A nagygyűlés a himnusz élenklésével ért véget.

Országos eucharisztikus kongresszus.

— Rott püspök az igazi kereszténységről. —

A Katolikus Nagygyűlés szíve az eucharisztikus kongresszus volt. Hétfőn délelőtt tíz órakor Csernoch János bíboros-hercegprímás ünnepélyes misét pontifikált, majd az előkelő közönség a Középponti Oltáregyesület dísztermébe vonult, melyet a pápai fehér és sárga színekkel díszítettek fel. A falakat miseruhák és oltártakarók borították, melyeket az egyesület gyűjtött az elszegényült templomok részére, az emelvény körül pálmák, fölötté pedig villanyfényben XV. Benedek pápa arcképe.

A hercegprímás megnyitó beszédében köszönetet mondott Budapest katolikus népének, mely annyira impozánssá tette ezeket a napokat és Kamter Károly kanonoknak, az Oltáregyesület megalapítójának. Bernhard Zsigmond S. J. fejtette ki ezután az Oltáriszentség dogmáját. Közben megérkezett Schioppa Lőrinc érsek, pápai nuncius, aki fölszó-lalásában az Eucharisztia és a Szentszék bensőséges szeretetére hívta fel a közönséget, majd pápai áldást adott. Dr. Mészáros János érseki helyi, az Oltáregyesület igazgatója, az egyesület keftős célját fejtette ki: egyházi ruhával felszerelni a szegény templomokat és imádni az Oltáriszentséget.

— A főváros hitéletét — fejezte be — újra kell szervezni, bele kell vinni a eucharisztikus lelki-leletet, mert a pogány Budapest pogánnyá tette egész Magyarországot, — de eucharisztikus lelki-leletől áthatott Budapest kereszténnyé fogja tenni az egész országot.

Dr. Mátrai Gyula, az Örökimádás-templom lel-késze beszélt ezután az Eucharisztia hatásáról a gyermeki lélekre s a papság és a szülők figyelmébe ajánlotta az Eucharisztikus Gyermekszövevéget. A kongresszust dr. Rott Nándor veszprémi püspök hatalmas beszéde fejezte be:

— Nagy idők végén, bizonytalan jövő kezdetén áll népünk. A társadalom virágzásának, az ország boldogulásának nem lehet más alapja, mint amit Krisztus jelölt meg. Keresztény országot akarunk, de a hősök kevesen vannak, a kalandorok állhatatlanok s a széles rétegek kereszténysége nem öntu-datos. Ezekben a hitet öntudatosá kell tenni. Az életem tartalmát kell adni, mert a világnak is van ugyan élete, de ez a szemek és a test kívánságá-ban, az élet büszkeségében merül ki. Olyan élet kell, melyben több a szeretet és tiszták az erköl-csök. Hiába beszélünk keresztény kurzusról, ha nem lesznek keresztények, akik bensőleg is keresztény életet élnek, ehhez pedig lélek kell s ezt a Krisztusi lelket az Eucharisztia táplálja. Az Oltári-szentség önt új életet az ifjúságba is, mert ez vad olajja, különösen most, melyet Krisztusnak kell be-szemeznie. Így lesz katolikus fiatalág, katolikus család, katolikus társadalom és keresztény kurzus.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után a papság zárt tanácskozást tartott.

Haller miniszter kulturprogramja.

A Katolikus Tanáregyesület díszülése.

A Nagygyűlés keretében hétfőn d. u. 3 órakor a Katolikus Tanáregyesület tartotta meg díszülését a Katolikus Kör termében. A nagy számban meg-jelent előkelő közönség körében ott láttuk Haller István kultuszminisztert, Bárdos Remig pannon-halmi főapátot, dr. Békeffy Remig zirci apátot, Burány Gergely csornai apátot, Singer Kornél piarista rendfőnököt és még sok más előkelősé-get. A díszülést Bitter Illés cisztercita gimnáziumi igazgató, az Egyesület elnöke nyitotta meg. Üd-vözölte Haller minisztert, aki 25 évvel ezelőtt fel-ismerte azokat a destruktív irányzatokat, melyek később romlásba vitték az országot és már akkor minden ereje megfeszítésével küzdött ellene.

Ezútan Haller István kultuszminiszter tartotta meg nagy beszédét. Meg-megújuló tetszészajtól kísérve fejtette a jövőnd iskolája tanárainak feladatát. Az első feladat s jellemnevelés, a világ-nézet kialakítása, de nem a naturalisztikus, ter-mészettudományos világnézet, ami eddig, hanem a lelket felszabadító, a lélekkel is, nemcsak a testtel foglalkozó világnézet megteremtése. A más-ik nagy feladat, hogy műveltséget hintsünk, min-den jól, szépet és igazat megértő művelt réteget neveljünk, mert tudomány, művészet, irodalom csak ott lehet, ahol van egy széles, mély népréteg, mely követni tudja azt. Ha az ész és a géniusz integritását megteremtettük ilyenformán, akkor hamarosan meglesz ősi határaink integritása is.

A miniszter lelkes tapssal és éljenzéssel fogadott beszéde után Uselty Ferenc nemzetgyűlési képviselő szólalt fel és a keresztény tanárság sé-relmeit sorolta fel a kultuszminiszter előtt. A tanárság 30 éves szolgálati idejét 35 évre emelték fel, ugyanakkor, amikor a tisztviselőket általában leszállították. Majd a tanárképzés egynéhány hiányosságát említette fel, különösen azt, hogy inkább tudósokat nevel, mint tanításra alkalmas tanárokat. Sürgette a gyakorlati képzést, a nyelvi-ismeretek kibővítését, az ellenőrzés teljesebb ki-építését, a szakfelügyelői intézménynek a vidékre való kiterjesztését. Helytelennek tartja, hogy a tanárképző növendékeket csak 2 éves tanulás után vizsgálják meg orvosilag, hogy alkalmas-e a ta-nári pályára. Statisztikát olvas fel, hogy a ma-tematikai tanárok 95 százaléka zsidó. Követeli, hogy a zsidó középiskolai tanárok csak nemzeti-ségi arány szerint taníthassanak.

Uselty beszéde után Haller kultuszminiszter re-flektált a felszólalásra és a sérelmek orvoslását ígérte. Organikus reformokat akar az egyetemi oktatásban, csak türelmet kér, mert ezt nem le-het elhamarkodva megvalósítani. Bitter Illés zárószavaival a díszülés 6 óra tájban véget ért.